

Репелентни препарати за примену на кожи

Припремила: Николина Скорупан

Комарци и крпељи поседују специфичне сензоре помоћу којих могу да детектују сигнале људског тела као што су издахнути угљен диоксид, топлота тела и различити састојци зноја. Тамна (црна) одећа и покрети тела олакшавају инсектима проналажење домаћина.

Репеленти су супстанце природног или синтетског порекла, које ометају сензоре инсеката и на тај начин их одбијају од човека. За разлику од инсектицида, репеленти не убијају инсекте. Репелентни препарати се производе у облику стикова, спрејева, крема, гелова, фластера, наруквица. **Ефикасност и дужина дејства значајно се разликују од производа до производа и нису исти за све врсте инсеката.** Зато приликом издавања ових препарата треба првенствено да се утврди против којих инсеката је потребна заштита. Ефикасност и дужина дејства зависе од врсте репелента, његове концентрације у препарату, обима знојења, излагања тела води и атмосферских прилика (температуре, струјања и влажности ваздуха). Ефикасност репелентних препарата опада на веома високим температурама, при великој влажности ваздуха или када дува ветар.

Правилан избор и правилна примена репелентних препарата пресудни су за ефикасност и безбедност репелената!

Природни репеленти		Синтетски репеленти
Етарско уље:	лаванде	DEET
	геранијума	Пикаридин
	лимун еукалиптуса	ИР3535
	лимун траве	
Цитронелал		
Гераниол		
Лимонен		
Цитриодиол		

Репеленти природног порекла су најчешће етарска уља или њихови састојци. Иако су природног порекла имају бројне недостатке: ефикасни су против ограниченог броја инсеката, могу да изазову иритације или алергијске реакција на кожи и делују знатно краће од синтетских репелената.

Синтетски репеленти имају предност над природним јер делују дуже, делују на шири спектар инсеката, имају занемарљив ризик по здравље и ређе доводе до иритације коже, **под условом да се користе у прописаним концентрацијама и према упутству произвођача.**

Диетилтолуамид (DEET) – највише коришћен репелент. Дугогодишња употреба и доказано дејство чине га “златним стандардом” са којим се пореде новији репеленти. Ефикасан је против комараца, крпеља, бува, мува. У концентрацији 5 – 10% делује против комараца у трајању 90 – 120 минута, што је погодно за заштиту од комараца нпр. у дворишту. У концентрацији 20 - 30% ефикасан је и против крпеља, пружа заштиту од око 5 сати и погодан је за заштиту од комараца и крпеља у природи. Производе који садрже *DEET* не треба користити код деце млађе од 2 месеца. За примену код деце се препоручује концентрација 5 -10% за заштиту од комараца, а изузетно 20 – 30 %, ако је неопходна заштита од крпеља односно лајмске болести. Код деце не би требало да користе препарати са више од 30% *DEET*.

Како би се смањила могућност иритације коже и избегле потенцијалне кардиоваскуларне и нервне сметње, препарате који садрже *DEET* треба користити искључиво према упутству произвођача, ограничити број и учесталост наношења током дана и опрати са коже одмах по повратку из природе.

Пикаридин (икаридин, *KBR 3023*) – репелент без мириса, сличне ефикасности против комараца као *DEET*. Може се користити код беба старијих од 2 месеца и деце. У концентрацији од 10% ефикасан је против комараца у трајању до 4 сата, док на крпеље нема ефекта. У концентрацији 20% делује до 8 сати против комараца и до 4 сата против крпеља. Пикаридин (5 – 20%) је погодан за особе склоне алергијама, јер има најмањи потенцијал изазивања алергијских реакција.

Примена репелената код ТРУДНИЦА

Трудницама треба саветовати опште мере заштите од комараца и крпеља, а уколико је неопходно (када треба да се заштите од векторских заразних болести - ВЗБ) препоручити репелент одобрен за примену код трудница. Саветовати да не путују у регије у којима комарци преносе болести попут Зика вирусне инфекције, маларије и сл.) и да избегавају места где је висок ризик од уједа крпеља.

Репелентни препарати који садрже *DEET* (20 – 30%), пикаридин (20%) и ИР3535 (20%), примењени према упутству за употребу произвођача, могу користити труднице.

Примена репелената код ДЕЦЕ

Бебама млађим од 6 месеци не би требало наносити репеленте, осим ако је ризик од уједа инсеката који преносе ВЗБ веома висок. У том случају се поједини репелентни препарати могу применити код беба од навршеног 2. месеца.

Репелентни препарати који садрже *DEET*, пикаридин (20%) и ИР3535 (20%), уље лимун еукалиптуса (30 – 40%, код деце старије од 3 године), примењени према упутству за употребу произвођача, могу се примењивати код деце.

Уље дрвета лимун еукалиптус (*OLE – oil of lemon eucalyptus, PMDRBO – PMD rich botanic oil*) са цитриодиолом као активним принципом. Репелент је избора за особе које желе природни производ. У препаратима се обично налази у концентрацији 30 - 40%. Према америчким препорукама, производи који садрже уље дрвета лимун еукалиптуса не треба да се користе код деце млађе од 3 године.

Цитриодиол (*p-метан-3,8-диол - PMD*) – активни принцип уља дрвета лимун еукалиптуса. У Европи се у промету налазе препарати за примену код беба од 3. месеца живота.

ИР3535 (Инсект репелент 3535; етилбутилацетиламинопропионат) – у концентрацији од 7,5 % пружа 2 – 5 сати заштите од комараца и крпеља, а у концентрацији 20% до 8 сати.

Зарад максималне ефикасности и безбедности, приликом издавања репелената треба да се нагласи:

- репеленти се користе искључиво према упутству за употребу на етикети производа, водећи рачуна о дужини ефекта репелента
- треба да се наносе у танком слоју на откривену кожу
- репеленти се **не** наносе:
 - на кожу прекривену одећом
 - на иритирану или повређену кожу
 - на очи или уста
 - директно на лице (напрскати/растрљати на дланове, а потом длановима лагано нанети на лице)
- уколико се истовремено користи и производ за заштиту од сунца, прво нанети њега, а потом репелент
- по доласку из природе, репелент уклонити купањем
- одећа која је била изложена репеленту треба да се опере
- уколико се јави иритација коже или осип, одмах испрати препарат са коже

За примену код деце скренути пажњу на следеће:

- код деце млађе од 2 месеца не користити репелентне препарате
- код деце млађе од 2 године предност треба дати механичким методама заштите (мрежице за заштиту од инсеката преко носилки и колица)
- користити препарате на којима је означено да се могу примењивати код деце
- деци препарат треба да наносе родитељи и то тако да препарат нанесу прво на своје руке па тек онда на кожу детета
- не наносити препарат на дланове детета
- држати препарат ван домашаја деце
- не користити препарат који садржи етанол

